Poštnina plačana v gotovini. Štev. 7. V Ljubljani, v četrtek dne 14. februarja 1929. Leto II.

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naša linija.

Z nevarnostjo, da ne bi me ekspediral čez prag, sem stopil po naročilu odbora za pisanje »Delavske Pravice« k predsedniku kluba krščanskih socialistov Delavske zbornice. Moral je biti

zelo dobre volje, kajti, ko sem vstopil v njegovo delavnico, ni zagodrnjal že, ko so zaškripala vrata, ampak me je pustil čisto k sebi ter nato, ne da bi vstal, vzdignil svojo glavo iz papirjev in me še dosti prijazno pogledal.

»Prišel sem, veste...«

»Že vem,« mi hitro preseka besedo, »zaradi tiste zbornice. O naši liniji naj vam kaj napišem. Tisočkrat je že bilo povedano.«

»Oprostite, toda...«

»Toda ta linija ni vedno popolnoma razumljiva — ste hoteli reči. Na kakršnem stališču pač človek stoji. Zame in za moje tovariše, pa za naše delavstvo, mislim, da je popolnoma jasna. Počasi, mislim, jo bodo vsi osvojili, saj gre čas naprej in ne nazaj.«

»Ali bi mi hoteli vendarle to linijo natančneje narisati?«

»Mi smo jo kratko in ostro povedali že na prvi seji novootvorjene Delavske zbornice. Takrat so se vsi bali, da ta zbornica zaradi velike politične in kulturne razcepljenosti slovenskega delavstva sploh ne bo mogla delovati. Jaz, po pravici rečeno, pa še moji tovariši se tega nismo bali. Ali naj vam povem čisto po resnici, kaj sem si jaz takrat mislil?«

»Seveda.«

»Torej. Rekel sem si: Socialni demokrati nam po večini niso prijazni, čeprav je veliko dobrih in poštenih ter sposobnih mož med njimi. Ti stoje pod pritiskom radikalne levice in svojih mas. Tako bodo eni iz svojega krivega prepričanja, drugi pa bodisi prisiljeni bodisi zavlečeni po vladajočem toku zanesli v zbornico čisto partizansko-strumno politiko, ki jo bodo lahko spravili v sklad s politiko kakšne druge skupine, ki jim je po socialnem naziranju ter vsem življenskem zadržanju sicer čisto nasprotna, toda sorodna po tistem zastarelem antiklerikalizmu, ki žal še danes oduševlja socialno demokracijo. Facit bo, da bomo krščanski socialisti popolnoma izolirani.«

»Ali bi mar to bilo napačno?«

»Kakor se zopet vzame. Gledano izključno s strankarskega stališča, bi bili mi kot brezkompromisna, brezpogojna, vse nasprotno a priori zanikujoča opozicija mogoče profitirali — pa le na videz, kakor sem trdno prepričan. Mi smo imeli pred seboj in še imamo dva širša in višja vidika.«

»Katera?«

»Prvi je ta, da so za delavstvo in njegove zastopnike, pa naj bodo katerekoli politične in kulturne orientacije, najvišji skupni interesi vsega delavskega stanu. To smo si postavili za vrhovno brezodstopno smernico, kateri smo sklenili žrtvovati vse drugo. Ta smernica nikoli ne more priti v nasprotje z našim kulturnim krščanskim nazorom, dokler bi nasprotniki ne zanesli v zbornico kot najvišje merilo delavskih razrednih zahtev (kakor se oni izražajo) svojega voditeljskega antireligioznega duha in mu skušali dajati tudi praktičnega izraza. Tega pa se nismo toliko bali, ker je zbornica čisto strokovna delavska institucija, drugič pa so socialni demokrati, izvzemši skrajno levico, kljub svoji svetovnonazorni usmerjenosti veliko preveč praktični in po večini res zavzeti za istinite stanovske interese delavstva, da bi hoteli napraviti iz zbornice kak laboratorij za svobodoumniške, najvišji idejni svet preobračajoče in kulturnobojne eksperimente. — Kar pa se tiče ožjega strankarskega interesa, sem bil in sem še danes prepričan, da vsi, ki stojimo in smo bili politično organizirani na osnovi krščanskega svetovnega in družabnega nazora, pa danes i nadalje na njem vsi skupaj baziramo v okviru katoliške verske in prosvetne akcije — da mi vsi od našega iskrenega, pozitivnega in stvarnega sodelovanja z marksisti v skupnem delavskem stanovskem zastopstvu kakor je Delavska zbornica, moremo tudi le veliko »profitirati« (ako naj rabim ta nelep izraz). Saj smo se znašli po veliki uvidevnosti in socialni orientiranosti voditeljev narodno socialistične skupine v zbornici skupaj tudi z le-to skupino, ki je vendar najmenj tako svobodoumniška kolikor so marksisti. Summa summarum: jaz mislim, da smo se tudi s svojega, prav umevanega političnega stališča odločili za najboljšo pot, čeprav smo se zavestno in primarno, kakor sem že naglasil, dali voditi od vrhovnega ozira na materialne in duhovne koristi celokupnega delavstva.«

»In kateri je drugi vidik, o katerem pravite, da vas je pri tem vodil?«

»Vidite, mi smo pristaši te ali one politične ali kulturne ali stanovske formacije vedno kot kristjani ali konkretno rečeno, kot člani vesoljnega občestva ene vere, enega velikega in vse odnose človeka do sveta in ljudi med seboj do dna prešinjajočega krščanskega nazora. Vsaj jaz stvari tako gledam, in mislim, da vsak moj somišljenik tako. Če torej praktično, z vsem srcem, z vso svojo bitjo sodelujem z vsemi onimi, ki **dejansko** hočejo prinesti odrešenje tako ogromnemu delu človeštva, kakor je delavstvo, in to najbolj trpečemu in stiskanemu, najbolj dviga v pravo in neokrnjeno človečanstvo potrebujočemu delu človeštva — potem mislim, da storim v najodličnejšem pomenu **krščansko** in nujno od mene zahtevano delo, čeprav delam v širšem krogu, izven mej svoje siceršnje družabne opredeljenosti, nekako podobno onim, ki so hodili oznanjevat odrešenjski nauk zavrženim Samarjanom ali v rimsko predmestje med »sodrgo« celega sveta.«

»Toda...«

»Vem, kaj hočete reči. Jaz vam na to niti ne morem veliko odgovoriti, ker bi najbrž do pozne noči ne nehala. Toda pomnite eno! **Krščanstvu nasprotni nazori se dajo najuspešnejše ovreči s krščanskimi dejanji**, storjenimi iz ljubezni, ki se ne da ustaviti. V vsakem nam nasprotnem nazoru pa je tudi nekaj resničnega jedra, s katerim se moramo okoristiti. Te dve smernici sta zame zlasti merodajni v odnosu do nam načeloma nasprotnih proletarskih gibanj. Jaz se ne bojim, da bi se po marksizmu okužil, in tudi delavstvo se ne bo, če mu žrtvujemo same sebe, vse svoje delo in misli iz najčistejših nagibov. Nasprotno. V tem slučaju bo za marksizem nastala nevarnost, da ga mi »okužimo«.

Gospod predsednik se je pri tem nasmehljal. Jaz pa sem rekel:

»Čitam, da marksisti tam v Nemčiji nekaj koketirajo s krščanstvom ali vsaj z religioznostjo in da so pridobili zase že nekake »religiozne socialiste«, pa celo nekaj mladih katoliških mož, pa samo zato, da ujamejo na svoj lim katoliške delavce.«

»To je res, prijatelj, kakor je res, da je to od strani vodečih marksistov zaenkrat gola taktika, čemur so nekateri nasedli. **Toda jaz mislim, da se s takimi stvarmi ne da igrati.** Iz taktike započeto navidezno manevriranje v stran vere utegne postati za marsikaterega marksista s časom — resnica! Pred desetimi, dvajsetimi in več leti se je lahko uganjala z geslom »Vera je privatna stvar«, hinavščina, da so se pridobili še ne čisto razkristjanjeni delavci. Kajti takrat je verska zavest tako oslabela, da se je dala z njo igrati neodkritosrčna igra. Danes, po polomu racionalizma, pozitivizma, materializma se je stvar do dna preobrnila. Versko gibanje med nekaterimi socialistično mislečimi ljudmi ni gola taktika ali samo taktika, ampak izvira po nekem delu večalimenj zavestno iz globin k božanskemu zepet stremeče duše, pač pa je sama taktika izrabljanje tega pojava od strani vodečih socialističnih **politikov**. Toda stremljenje po zopetnem religioznem utemeljenju vsega življenja je danes taka vse preobražajoča in preobračajoča sila, da se znajo — Bog daj, da bi i res bilo tako — gospodje taktiki pri tem temeljito opeči. Jaz mislim, da je v njih zapadno življenjsko občutje tako močno, da bodo tudi oni sčasoma potegnjeni v tok, od katerega mislijo zdaj v politične namene napeljati nekaj vode na svoj strankarski mlinček. Jaz sem globoko prepričan — ne daj Bog, da bi se zmotil — da zapadna socialna demokracija ne bo šla do one skrajne točke, do katere so šli sodrugi na vzhodu, kar se tiče vere in filozofije življenja. Jaz mislim, da bo v njej zmagala, če v korenini že ni, prerajajoča se zapadna duša v tem pogledu.«

»Vi ste optimist.«

»V tem oziru že; sicer ne. Seveda ne morem tajiti, da me časih obhajajo dvomi, ko berem v časopisju slovenskega marksizma večkrat tako sovražne, časih čisto sirove, pa malenkostne napade na verske vrednote, razodevajoče že čisto moraličen manko vsakega spoštovanja. Na vsak način, je naša tako zelo odpovedi polna linija, ki je — rečem brez strahu, da bi me kdo mogel demantirati — redno in uspešno skupno delovanje zbornice v prvi vrsti omogočila, bila rezultat poštenega prepričanja in čistih namer ter usmerjena v bodočnost. Če bi se kdaj izkazalo, da smo se bili zmotili, naj nam bo vsaj to v opravičenje.« Ž.

Palača Delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani.

Nekdaj - in sedaj?

»V pradavnih časih so sanjali ljudje o Bogu in bogovih in si želeli srečanja ž njimi. Tako iskreno dobro so vedeli, kakšen naj bi bil Bog. Bogovom, ki so si jih izmislili sami, so stavljali oltarje in zidali templje, darovali so jim najlepše, najdražje, najljubše, kar so premogli — poglavarji in vidci so si nazivali postanek od bogov. — In sedaj, ko je Bog postal človek, aresničil sanje človeštva o kronem sorodstvu z Bogom, ko je postal sin žene — sedaj bi moral prejemati darove, ki mu pritičejo. Prostor med tatovi in razbojniki, križ iz desak na sodnem kraju, žeblje skozi roke in noge, venec iz trnjevih vejic brez rožic — — — — — —

Sigfrid Undset

Nova borba.

Uspeh tridesetletnega boja je Delavska zbornica. Delo Krekovo in vseh delavskih borcev je rodilo sad: najvišjo, edino od delavstva samega vodeno predstavnico celotnega slovenskega delavstva: Delavsko zbornico. Če bi naše delavske organizacije v vsem boju ne imele pokazati drugega kakor to, da so prodrle z zahtevo po Delavski zbornici, je že to tak uspeh, da so lahko zadovoljne. In prodor v tej točki kaže moč delavstva, dokazuje nujnost strokovnih organizacij. Napačna je misel: politika je rodila našo zbornico. Kje je pa kmetska zbornica? Saj to bi preje rodila politika, če ne rodi drugega, že radi števila volivcev. Strokovnih, eminentno delavskih institucij pa politika ni ustvarjala nikdar, take ustvarja le organizacija, le delo, borba, silna in neustrašena borba.

Trideset let se je slovensko delavstvo borilo za Delavsko zbornico. Sedaj, ko jo imamo, velja naša borba za njeno **ohranitev**, za njeno **izpopolnitev**, za njeno **uveljavljanje**.

Reakcija dviga glavo. Sega po delavskih institucijah in jih skuša uničiti ali pa jim vsaj onemogočiti izpolnitev svojega delavskega poslanstva. Desna ne pojmuje koristi celote, zato uničuje vsako delavsko osvobodilno gibanje. Kakor da bi delavstvo ne bilo ne samo del, majhen del celote ampak njen najvažnejši in najproduktivnejši del! Delavstvo se pa dobro zaveda svojega pomena in svoje nujnosti, pa tudi svoje moči, zato bo znalo in tudi bo branilo svojo pravico. Zunanja reprezentanca delavčeve pravice je Delavska zbornica.

Nevarnost za ohranitev, izpopolnitev in uveljavljanje Delavske zbornice pa ni le v skrajni desni. Kdor bi kakorkoli spravil to delavsko najvišjo institucijo v **kakršnokoli politično odvisnost** in kdor bi **v njej sami ustvarjal politiko**, ta je rušilec delavskega parlamenta. Delavska zbornica ni politični forum; tam ni in ne sme biti prostora za katerekoli politične emisarje. Delavska zbornica je in mora biti zastopnica enotnega proletariata z edinim ciljem: **proboj z delavskimi zahtevami**. Vsaka in vse grupacije v njej smejo poznati le ta cilj. Diferenca med njimi more biti le v **metodi** za dosego tega cilja ne pa v **cilju** samem.

Delavska zbornica ni in ne sme biti **domena ene ali dveh grup**, ki si delita oblast ali kakršenkoli monopol, kakor tudi ne smejo poznati posamezne grupe absolutnega stališča **načelne opozicije** oziroma **vlade**. To delajo politikarji, za to je demokracija v Evropi tam, kjer je in kjer bi biti ne imela. Ne le po **naslovu**, po svojih **sklepih** in **praktičnih dejanjih** mora biti Delavska zbornica **enotna** in **celotna last slovenskega delavstva**.

Slovensko delavstvo mora v svojem parlamentu ovreči reakcionarno miselnost, da so gospodarske sposobnosti bile razdeljene samo nekaterim magnatom. V svoji lastni instituciji mora delavstvo sebi in vsem drugim **dokazati, da zna dobro, koristno, plodovito in praktično gospodariti**, v zgled vsem in vsakomur. Le tako bo delavstvo dokazalo, da je bolj kot drugi poklicano, da stopi k **državni** upravi, da jo očisti, reši in vodi brez korupcije v korist vseh s posebno pažnjo na najrevnejše in najbednejše.

Delavska zbornica ne sme biti le **posredovalni** in **nadzorstveni** urad, ampak **najmerodajnejši socialno-zakonodajni forum**, ki bo znal in mogel realno izvesti vsa dognanja socialne vede in tako dati življenja gmotnim, strokovnim, prosvetnim in splošno kulturnim zahtevam delavskih organizacij.

Delavske zbornice morajo oživotvoriti **enotno delavsko fronto** in vezati vse delce delavstva v enotno organizačno celoto, ker le tam je rešitev vsega proletariata.

Trideset let se je delavstvo znalo boriti za Delavsko zbornico; sedaj se mora boriti za njeno ohranitev, za njeno izpopolnitev in njeno uveljavljanje proti vsem napadom od **zunaj** in vsem izrastkom in **predsodkom** na **znotraj**. Slovensko delavstvo bo to tudi znalo in to resno hoče.

L. J.

Vse v agitacijo za Delavsko Pravico!

Strokovna politika Delav. zbornice.

S prevratom je slovensko delavstvo v **strokovnem** oziru izgubilo mnogo: oropano na eni strani blagodati starih, izkušenih in relativno močnih avstrijskih strokovnih central se ni moglo nasloniti na drugi strani niti na Zagreb, niti na Beograd, ker tam doli je pihal veter anarhije in **desorganizacije**, ali pa so prevladovali tako v delavskih voditeljih kakor tudi v delavskih masah prezgodnji nerealni politični instinkti. Neizogibni dogodki, ki so sledili (izgon komunistov iz konstituante, propad marksističnih kandidatov pri prvih državnozborskih volitvah po sprejetju ustave) so dovolj zgovorno dokazali, kako ničevo je za delavski stan vse, kar ne sloni na trdnem, trajnem, izkušenem, solidnem, dolgoletnem strokovnem delu. In ne samo to: političen fiasko je zagrabil še tiste uboge, na lončenih nogah sloneče delavske sindikate, ki naj bi tudi tvorili nekak nadomestek za predvojne delavske strokovne trdnjave.

V hipu namreč, ko je bilo treba zbrati za varstvo interesov najširših plasti delavskega ljudstva vse pozitivne, ustvarjajoče elemente, so si marksistični voditelji skočili neusmiljeno v lase in razgnali še tisto enotno armadico zvestega delavstva, ki je bilo v stanu vzdržati postojanke v vseh viharjih. Tedaj smo doživeli dobo političnih in strokovnih uskokov, ki so na najbolj ogaben način barantali s svojim prepričanjem in z delavskimi interesi kakor bivši vojni dobičkarji z vojnim blagom in surogati.

»Jugoslovanska strokovna zveza« kot osrednja strokovna organizacija krščansko socialističnega delavstva ob tej zgodovinski priliki, ko se otvarja v Ljubljani palača delavskega parlamenta, lahko pove, da ji niso bile prihranjene zle posledice teh občih delavskih dezolatnih razmer: Mezdna gibanja so spričo strašnih političnih kurzov ostajala brezuspešna, strokovne skupine so se razhajale (skupina Konsumnega društva, skupina »Gospodarske zveze« itd. itd.), članstvo je padalo, dohodki izostajali. Poleg tega je politika absorbirala tiste ljudi, od katerih je delavstvo pričakovalo, da ga bodo **organizirali do kraja in šele organizirano armado peljali na mejdan junaški.** — Vendar pa je vodstvo Jugoslovanske strokovne zveze, pomnoženo v resnih trenutkih z delavskimi zaupniki, imelo srečno roko in prebrodilo, hvala Bogu, vse težave tako, da je

1. ostal v vrstah krščanskih socialistov **enoten duh**,

2. da se je ohranila popolna svoboda delavskih strokovnih organizacij tako od vsakojakih osebnih kakor tudi raznih drugih vplivov,

3. da se je gibala strokovna politika Jugoslovanske strokovne zveze vedno v širokem okviru interesov celokupnega delavstva v deželi in državi.

In tako je »Jugoslovanska strokovna zveza« ohranila med slovenskim delavstvom v najhujših časih enotno osrednjo linijo, ki je, hočeš — nočeš morala vplivati na občo konsolidacijo razrvanih delavskih razmer.

* * *

Taki smo šli leta 1925/26 na prve volitve za slovensko delavsko zbornico. Tiste volitve bodo, tudi to bodi povedano ob tej priliki sedanjim marksističnim voditeljem in njihovim zaupnikom v večno sramoto: zakaj slabše in grše so bile od volitev presipavanja kroglic v Macedoniji! Kljub temu »Strokovna komisija za Slovenijo« ni dobila v zbornici toli zaželene večine. Skupina iz heterogenih elementov je imela ne malo težav. Morda je bilo baš to vzrok, da se je kolikortoliko vdala v linijo Jugoslovanske strokovne zveze in začela v zbornici končno občo strokovno politiko, kolikor se je pač mogla otresti hlastanja za svojimi specialnimi interesi.

* * *

Subverzivni elementi, sprva Bernotovci, zdaj pet ali sedem zastopnikov slovenske »krasnaje armije«, ljubljanski oštarijski telefon in kavarniške politične zvezde so raztrobentale v svet, kakor da je v delavski zbornici dosežen ne vem kakšen sporazum za eksploatacijo težkih milijonov delovnega ljudstva. Vse to delajo seveda nergači ter prikriti in odkriti sovražniki delavstva. Proračun Delavske zbornice izkazuje 2,000.000 dinarjev izdatkov. Vse postavke so navedene točno in so specializirane; po nekod še preveč (prosvetni odsek!). Vsak proračun mora potrditi ministrstvo za socialno politiko. Virmaji brez njegovega dovoljenja so nedopustni. Finančna kontrola ima na razpolago vse spise in vpogled v vsako blagajniško prilogo. Itd., itd.

Glavno je to: **med skupinami v Delavski zbornici ni bil sklenjen nikak formelen pismen ali ustmen sporazum, marveč so enoten delavski program narekovale splošne delavske potrebe.** Le na ta način je bilo mogoče v teh treh letih voditi visoko strokovno politiko za **vse** delavce in nameščence, ki se je odražala v glavnem v temle:

1. Zbornica je zasledovala intenzivno državno socialno in delavsko zaščitno zakonodajo. Ne-le, da je vplivala po svojih zvezah na merodajnih mestih v korist delavstva, marveč je po svojih intervencijah in s svojimi predlogi iniciativno posegala v dejanja in nehanja posameznih ministrstev.

2. Vsakoletni predlog državnega proračuna je za delavstvo lahko usoden, ako bi se poklicani ne pobrigali za tisto, kar je malemu človeku v kvar. Slovenska delavska zbornica je tudi tu storila svojo dolžnost. Javnosti pač ni znano, in prav je, da se ni razbobnalo, kaj je zbornica vse storila za obrambo delavstva.

Moralno in materialno je ščitila delavske obratne zaupnike, intervenirala v mezdnih sporih, se iniciativno udeleževala nešteto raznih anket, ustanavljala delavske kuhinje, širila prosveto itd.

To v glavnem: ne more biti naša zbornica izključno torišče ene strokovne struje, marveč skupno žarišče celokupnega delavstva. To je ta leta tudi bila in ne po mali zaslugi Jugoslovanske strokovne zveze, ki je znala paralizirati kvarne vplive malenkostnih osebnostnih ljudi tako v svojih kakor tudi v drugih vrstah. Zato je zbornica dosegla lepe uspehe; poleg drugega je njena palača najzgovornejši dokaz za to, da se je upravni odbor Delavske zbornice zavedal težkih dni in svoje odgovornosti pred zgodovino delavstva. Zato je gradil, gradil, gradil. Prepričan sem, da bo rod, ki prihaja, temu pritrdil in to odobril. Upamo, da se bo tudi v delavskih masah zganilo tisto, kar edino gradi: Smisel za skupnost, ljubav, velikopoteznost, požrtvovalnost, čut za odgovornost.

Eppure si muove! In vendar delavec vstaja!

Ž. F.

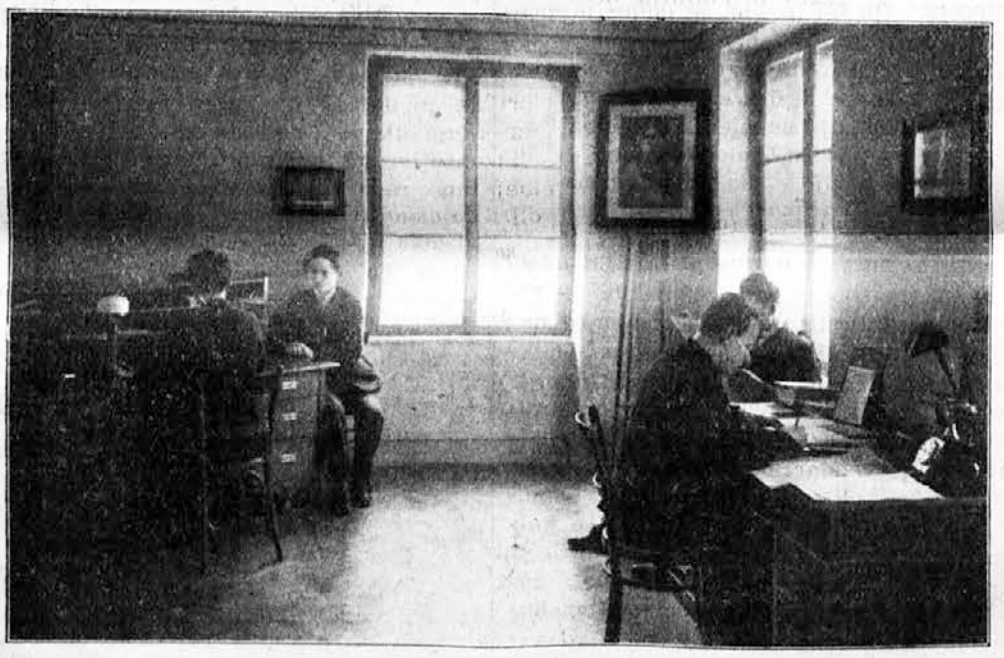

Centrala Krekovih družin v palači Delavske zbornice v Ljubljani.

Delavska zbornica za Slovenijo.

Vsak revolucionaren pokret vtisne družbi svoj pečat. Vendar ne vsem družabnim slojem enakega in istomernega. Na sloje, ki imajo premoženje in ki ga množe s pomočjo najetih sil, bo vplival brezdvoma drugače, kakor pa na sloje, kojih last je edino njihova delovna sila in bojazen, da ne bodo mogli spraviti v kapital niti te lastnine. **Posedujočim slojem povzročajo taki pokreti strah in bojazen, dočim dvigajo proletarcem zavest in krepijo voljo.** Tak proces je bil vedno in bo samoobsebi umljivo ob enakem in sličnem gospodarskem in družabnem stanju.

Povojna leta so bila revolucionarna leta. Vse države so izprevidele, da ima v takih razmerah delavstvo eminentno važno vlogo. Radi tega se ne sme, so dejale, večati njegova nezadovoljnost in s tem poglabljati prepad v družbi. To so priznale brez pridržka tudi v verzajskem miru in na vašingtonski konferenci leta 1919. **Delavstvo je treba priznati za enakopravni politični in gospodarski činitelj. Ne iz ljubezni, ampak iz neizprosne nuje.** Tako je nastalo v vseh državah živahnejše socialno-politično ustvarjanje. Tudi v naši državi. Kaj kmalu se je pa pokazala potreba po ustanovi, ki naj bi bila nekako skupna last vsega delavstva in pri kateri naj bi tudi sodelovalo vse delavstvo brez ozira na razliko načel in politično pripadnost. S tem se je polagoma pripravljala izgraditev delavskih zbornic v Jugoslaviji.

Začasna delavska zbornica.

Zakonito podlago je dala naredba od 21. maja 1921, katera je tvorila v tem oziru sestavni del v leta 1922 izišlem zakonu o zaščiti delavcev.

Delavska zbornica za Slovenijo je pričela poslovati meseca januarja 1922 kot začasna delavska zbornica.

Prvi člani delavske zbornice so bili **imenovani** od ministra za socialno politiko na predlog strokovnih organizacij. **Jugoslovanska strokovna zveza je dobila samo enega.** Zrcalo takratnega režima.

Naloga zbornice je bila v prvi vrsti, da bi izdelala štatut in poslovnik in ukrenila vse priprave, da bi se prešlo na volitev definitivnih članov. Torej življenje začasne delavske zbornice bi imelo biti kratko.

Prišlo pa je drugače. Za dobo socialno-političnega ustvarjanja je prišla doba socialno-politične reakcije, ki je potisnila vsa socialno-politična vprašanja na stran. Radi tega so se izpremenili meseci prvotno namenjenega življenja v leta. Šele 2. avgusta 1925 je potrdil minister za socialno politiko pravila za definitivno Delavsko zbornico. S tem je bil položen pravni temelj za izvedbo volitev in definitivno sestavo zbornice.

Poleg navedene težkoče so se pridružile zapreke še od druge strani. Ministrstvo za socialno politiko je določilo za začasne delavske zbornice subvencijo od strani države. Ker je bila namenjena le za nekaj mesecev, si lahko predstavljamo, kako pičlo so bili odmerjeni dohodki začasnih delavskih zbornic. Tudi ljubljanski. Bila je obsojena na životarjenje. Ni mogla dobiti niti primernih prostorov niti ni razpolagala z dovoljnimi uradniškimi močmi. Gospodarsko eksistenco zbornice je zagotovil šele odlok ministra za socialno politiko z dne 12. septembra 1924, ki je dovolil pobirati doklade tudi začasnim zbornicam. Doklade so znašale v začetku 0.5% od zavarovane mezde, pozneje so se skrčile na 0.3% ali 1.5 tedensko do 4.5 Din na delavca mesečno.

Redna delavska zbornica.

Vodstvo začasne zbornice je bilo sedaj v položaju, da se loti predpriprav za izvedbo volitev. V ta namen je izdelalo štatut, katerega je odobrilo ministrstvo za socialno politiko obenem s potrditvijo proračuna za leto 1925, z odlokom z dne 12. novembra 1925 pa se je določil razpis volitev za 4. december 1925. Glasovnice

so se oddajale od 2. februarja do vštetega 7. febr. 1926. Vloženih je bilo pet kandidatnih list: 1. Združena delavska strokovna zveza Jugoslavije. Nosilec Franc Svetek. Ta lista je dobila 29.344 glasov. 2. Lista krščansko-socialnega delavstva. Nosilec Franc Terseglav. Dobila 15.017 glasov. 3. Neodvisna delavska skupina. Nosilec Rudolf Juvan. Dobila 8359 glasov. 4. Socialno demokratska lista. Nosilec Miroslav Pevec. Dobila je 2495 glasov. 5. Slovenska delavska zveza. Nosilec Milutin Debelak. Dobila je 1020 glasov. Na podlagi tega volilnega rezultata so dobile posamezne liste, všteti so tudi privatni nameščenci, kojih delegati so se določili kompromisnim potom brez volitve: Prva lista 27+2 mandata. Druga 14+3 mandate. Tretja 7+4 mandate. Četrta 2. Peta 0. S tem so dobili marksisti pičlo večino, ki jim je omogočila, da so dobili predsedstvo in večino v upravnem odboru v svoje roke.

Pripomniti pa moramo, da niso podale volitve iz leta 1926 prave slike, ker je bil volilni red skrajno nedemokratičen in je omogočal zlorabe in nasilja. Redna zbornica je med tem izdelala na pobudo krščanskih socialistov nov volilni red, ki sicer še ni dovršen, vendar pa tak, da omogoča tajen volilni akt in preprečuje vsaj groba nasilja. Bo potrebno še piljenje. Volitve po tem volilnem redu bi se imele vršiti letos. Kakor pa je znano, jih je ministrstvo za socialno politiko odgodilo in do nadaljnega podaljšalo funkcijsko dobo dosedanjih članov plenuma.

Delovanje Delavske zbornice.

Volilna borba je duhove zelo razburkala, atmosfera v zbornici je bila napeta in veliko jih je pričakovalo, da ne bo mogla zbornica delovati. Toda za onemogočitev delovanja ni hotela prevzeti odgovornosti niti večina niti opozicija. Radi tega je izvajala zadnja lojalno opozicijo, kar je večina vpoštevala.

In to je bilo pametno. **Ustanova delavskih zbornic še zdaleko ni bila tako utrjena, da bi se mogli riskirati ostrejši boji v upravah.** Na drugi strani se je pa morala pokazati delavstvu nova smer njegovega udejstvovanja. Da mora iti preko navad in običajev, ki jih je ustvarila **politična demoralizacija meščanskih strank, da bi se namreč med sabo grizlo celo takrat, kadar gre za življenske interese razreda.** Torej ne še bolj razdvajati, ampak nuditi **točko, okoli katere bi se moglo zbirati delavstvo in zastaviti ramo ob rami svoje moči.** To se je Delavski zbornici posrečilo v polni meri; ob važnih dnevnih delavskih vprašanjih ni bilo nikoli razpora.

Tako postopanje je pa važno tudi z ozirom za **nadaljne** njene naloge.

Naloge Delavske zbornice.

Najvažnejša izmed nalog, ki jih našteva zakon, je brez dvoma, da daje državnim in samoupravnim oblastem v vseh vprašanjih, ki se tičejo socialne politike, svoja mnenja in da stavi svoje predloge. Radi tega mora vsaka zbornica imeti ozke stike s strokovnimi organizacijami in tako tvoriti najbolj zanesljiv barometer za njihove težnje in želje.

Poleg tega mora proučevati družabno in gospodarsko življenje, v javnosti pa propogirati ideologijo, ki bo naklonjena delavskim stremljenjem. **Miselnost družbe in njeno presojanje važnih političnih problemov je tudi sila zase.** Kapitalistični svet je že zdavnaj to vedel in je ustvaril v svojih trgovskih zbornicah in industrijskih zvezah organe, ki izvajajo na politično mišljenje velik vpliv, v **škodo proletarijata.**

Zbornica je v tej smeri veliko storila. Izdala je dosedaj dvoje tiskanih poročil, priobčila v časopisih veliko aktualnih člankov. Sploh porabila vsako priliko, da bi služila temu cilju. Da so sedaj precej drugačna mnenja v delavskih vprašanjih pri nas, je gotovo njena zasluga. Z nabranimi podatki v gospodarstvu, dalje s statističnim gradivom je često podprla na merodajnih mestih svoje zahteve in s tem odbila marsikatero ost, ki je bila naperjena proti delavstvu. N. pr. obdavčenje delavstva. Iz njenega udejstvovanja na socialno-političnem polju bi bilo omeniti: **Borba za ohranitev borz dela.** Ko ste bili ukinjeni borzi dela v Mariboru in M. Soboti, ju je bilo mogoče ohraniti le s podporo Delavske zbornice. Ob priliki velikih redukcij pri TPD je bilo mogoče **izseljevanje v Francijo** istotako le s sodelovanjem zbornice. **Kako težak boj bijejo naši rudarji za ohranitev svojega starostnega zavarovanja, je dovolj znano.** Ta boj bi bil še težji, ako ne bi zastavila zbornica vse svoje sile, da jih ščiti in kaže na pota, ki bi mogla vesti do **zadovoljive** rešitve tega težkega vprašanja. Da bi se napravil vsaj prvi korak k rešitvi **splošnega starostnega zavarovanja,** je pokrenila akcijo **za osnavljanje delavskih pomožnih blagajn in fondov.** V večih obratih so se napravile že pozvedbe v tem smislu.

Da je sodelovala pri sklepanju raznih tarifnih pogodb, je samoobsebi umljivo.

Strokovne organizacije in D. Z.

Naše delavsko gibanje ni na višku. Število neorganiziranih delavcev še vedno visoko nadkriljuje število organiziranih. Deloma je vzrok nezavednost, deloma pa težke gospodarske razmere. Da bi se odpravili nedostatki v strokovnem gibanju in da bi dvignila duševni nivô delavstva, je osnovala D. Z. **prosvetni odsek** z veliko in moderno knjižnico.

Naše delavstvo potrebuje veliko **strokovne izobrazbe!** Radi tega podpira strokovne organizacije, da morejo prirejati čim več takih tečajev. Isto je s kulturnimi delavskimi organizacijami.

Delavske strokovne organizacije imajo silne težave, ker nimajo dovolj pripravnih pisarniških in organizatoričnih prostorov. Tudi tukaj je roka Delavske zbornice. Povzročila je zidanje veličastne palače, kjer imajo zatočišče vse strokovne organizacije.

To so le bežne sličice. Toda dovolj velike, da morejo predočiti nepristranskemu opazovalcu pomen in velikost dela Delavske zbornice.

Enotna fronta proletarijata!

Ko bodo šli zastopniki delavstva na otvoritev palače Delavske zbornice, naj se zavedajo, da ni ta krasna stavba le predstavnik mlade in žilave sile najmlajše delavske ustanove, ampak da je tudi klicar vsemu delavstvu, na kakšen način se more enotna fronta delavstva. Ustvarila jo bo le skrajna požrtvovalnost, strpljivost, uvidevnost. Hoteli bi, da bi vse delavstvo prešinila ob tej slovesni priliki zavest, da je cilj in sicer edini cilj delovanja zbornice v dobrobit in dvig delavstva

Prosvetno delo Delavske zbornice.

V kulturnem — svetovno nazornem pogledu — ni in ne more biti kompromisa! To je eno; drugo pa je to: delavski stan pa potrebuje prosvete, splošnega strokovnega podviga. Dolžnost zbornice torej je, da temu odobri. Zato se je osnoval prosvetni odsek na tem-le temelju: **Soglasni sklepi se izvrše,** sicer pa odloča upravni odbor Delavske zbornice. Tako se je dala »Krekovi mladini«, »Svobodi« in »Bratstvu« prilika, da v odseku lahko popolnoma ščitijo svoje pravice.

Prvi predsednik prosvetnega odseka Delavske zbornice je bil g. dr. Anton Milavec. Ko je pozneje kot oblastni poslanec prevzel kmetijsko odborništvo oblastnega odbora in iz Delavske zbornice odstopil, je ta delikatna »čast« pripadla moji malenkosti.

Delikatna zares zakaj pojavili so se hudi in jaki kritiki na vseh koncih in krajih. Poleg sto drugih reči so šibali tudi »šund«, ki da je v knjižnici Delavske zbornice. No, gotovo je, da se »šund« t. j. nevarnejše knjige ne izposojajo vsakomur. Gotovo pa je tudi, da ni vse »šund«, kar si kak gospod za »šund« predstavlja. Gotovo je bolje, da bo izginilo iz predalov, kar zares ni vredno, da bi na stelaži stalo. Tozadevna statistika sicer ni še izdelana, eno pa že stoji: **Iz knjižnice Delavske zbornice se bere v ogromni večini lepa zabavna knjiga:** Cankar, Pregelj, Finžgar, Jaklič, Jurčič, Tavčar itd., itd.

Knjižnica je začela obratovati dne 15. septembra 1926. Do konca leta 1926. je izposodila 1259 obiskovalcem 2821 knjig. — Leta 1927. je izposodila 7451 obiskovalcem že 15.495 knjig. **Leta 1928. je izposodila 17.206 obiskovalcem 35.045 knjig!**

Mariborska knjižnica je začela obratovati 1. junija 1928 in je do konca leta izposodila **3295 obiskovalcem 6083 knjig!** Januarja 1929 je mariborska knjižnica izposodila 737 obiskovalcem 1442 knjig, **a ljubljanska 2298 obiskovalcem 4844 knjig!**

Od 15. septembura 1926 dalje je prečitalo iz knjižnice Delavske zbornice **32.226 obiskovalcev 65.730 knjig!** Treba pa je pomisliti na početne mesece v Ljubljani in v Mariboru. V letu 1929. se bo v Ljubljani prečitalo 48.000, a v Mariboru 18.000 knjig.

Kapo torej dol! Nato pa pride še Celje, Trbovlje in drugi kraji, tako potrebni delavske knjige. Naj v naslednjem govore številke, kako je šla nezvožena pot:

Prosvetni odsek delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani.

1926

Mesec	Obisk	Novi člani	Lepo slov.	Znanstvo	Slov.	Nemš.	Hrvat.	Druge	Knjig skupaj
15.—30. September	68								155
Oktober	312								770
November	442								951
December	437								945
	1259								2821

V letu 1926. se ni vodila natančnejša specifikacija.

1927

Mesec	Obisk	Novi člani	Lepo-slov.	Znan-stvo	Revije	Slov.	Nemš.	Hrvat	Knjig skupaj
Januar	481								985
Februar*	442								854
Marc	394	20	656	79	45	653	127		780
April	280	12	461	73		422	102	10	534
Maj	320	26	530	95		416	187	22	625
Junij	299	30	542	66		360	221	27	608
Julij	400	36	708	82		494	247	49	790
Avgust	492	43	741	101		535	259	48	842
September	709	92	1192	114		774	456	76	1306
Oktober	983	110	1636	214		1015	737	98	1850
November	1382	179	2478	331		1625	1050	134	2809
December	1649	125	3127	385		2113	1195[1]	204	3512
	7431	673	12071	1514	45	8407	4536	668	15495

* Do marca brez specifikacije.
[1]Francoskih 6.

1928

Mesec	Obisk	Novi člani	Leposl.	Znanstvo	Slov.	Nemšk.	Hrvatske	Druge	Skupaj
Januar	2029	116	3670	381	2419	1390	242		4051
Februar	1533	67	2820	296	1733	1177	210		3120
Marec	1750	81	3325	322	1856	1519	272		3647
April	1402	70	2614	209	1378	1220	225		2823
Maj	1304	54	2479	155	1150	1285	199		2634
Junij	1163	42	2062	295	1001	1179	177		2357
Julij	1086	49	1949	228	910	1075	192		2177
Avgust	1111	41	2112	172	997	1142	145		2284
September	1320	53	2360	279	1049	1403	182	5	2639
Oktober*	906	82	1702	199	841	909	143	4 ruske, 3 franc., 1 angl.	1901
November	1791	167	3087	527	1151	1619	294	23	3614
December	1811	133	3261	537	1703	1814	263	16 franc., 2 ruski	3798
	17206	955	31441	3600	16188	15732	2544	54	35045

1929

Januar	2298	141	4170	674	2099	2359	356	16 franc 12 rusk. 2 angl.	4844

* V oktobru 1928 se je knjižnica selila v nove prostore, vsled česar je bila 14 dni zaprta!

Knjižnica D. Z. v Mariboru.

Od 23. junija do 31. decembra 1928.

Mesec	Obisk	Novi člani	Leposl.	Znanst.	Slov.	Nemšk.	Hrvats.	Skupaj
Junij	74	59	114	9	48	72	—	120
Julij	301	64	545	75	242	373	5	620
Avgust	454	52	732	78	302	493	15	810
September	586	66	927	91	326	658	34	1008
Oktober	599	36	1011	87	319	739	40	1098
November	696	57	1126	110	409	770	57	1236
December	585	45	1097	94	337	794	60	1191
	3295	379	5552	544	1983	3899	211	6083

1929

Januar	737	47	1314	128	431	935	76	1442

Tako torej te številke. Predavanje, tečaji, skioptikoni so raznašali delavsko besedo po celi Sloveniji in jo bodo še bolj. **Napačno je torej stališče, da naj bi delavec imel le strokovno literaturo na razpolago.** O, tudi v njegovi duši je verz vkopan, tudi v njegovih prsih diše tajno boginja — umetnost. Zato je treba nuditi delavcu vse, kar ga dviga, poplemenituje in usposobuje, da zagrabi ob priliki vodstvo človeške družbe.

V izobrazbi je moč proletariata. Široka duša, nestranska izobrazba, — in bodo sužnji sebe postali, gospodarji sebe in vladarji sveta. Pojdimo korajžno naprej. **Ž. F.**

Zadružno podjetje!
Knjigarna in trgovina s papirjem
NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI r. z. z o. z.
Ima v zalogi vse pisarniške potrebščine v vsaki izbiri, vse slovenske in tuje knjige, oskrbuje naročanje knjig in časopisov.

Naše organizacije v novih prostorih.

Z dograditvijo palače Delavske zbornice so tudi naši Jugoslovanski strokovni zvezi prišli boljši časi. V njenih prejšnjih prostorih na Starem trgu 2/I. je bilo nemogoče, da bi se organizacije prav razmahnile. V dveh sobah je bilo stisnjeno vse, poleg centrale JSZ, tajništva poedinih strokovnih zvez, centrale Krekove mladine z ljubljansko podružnico, I. del. hranilnice in posojilnice, stavbne zadruge Delavski dom itd. V teh dveh sobah so se poleg vsega vršile še seje vsak večer ena za drugo. Poleg tega pa še sestanki itd.

Neštetokrat je bilo na dnevnem redu vprašanje kam? Vedeli smo, da tako vendarle ne bo moglo iti naprej, toda pri vprašanju kako si pomagati, se je končal vsak razgovor.

Vendarle je prišla rešitev. V novi palači Delavske zbornice smo poleg drugih delavskih organizacij tudi krščanski socialisti dobili svoje prostore.

In v novih prostorih smo vse lepo uredili. Izmed petero sob je v eni Prometna zveza, Poselska zveza in privatni nameščenci, poleg tega je ta soba tudi sejna soba. V vogelni sobi je tajništvo JSZ, kjer so zaposleni načelstveni tajnik Pitako in tajnika Lombardo in Slak, poleg tega je tu tudi uredništvo naše »Delavske Pravice«. Naprej je knjigovodstvo JSZ, Prva delavska hranilnica in posojilnica, stavbna zadruga Delavski dom in sedaj tudi uprava »Delavske Pravice«. V drugih dveh sobah je ljubljanska Krekova družina z upravo »Ognja« ter »Delavska založba«, v zadnji sobi pa centrala Krekovih družin z uredništvom »Ognja«. Kakor se razvidi iz navedenega, je tudi tukaj prostor izrabljen do zadnjega kotička.

Življenje v novih prostorih naših organizacij se je zelo poživilo in z veseljem hodijo tovariši posebno pa še z dežele v prav lepo urejene prostore svoje organizacije. Vsakdo se počuti kakor doma. Saj vlada med nami duh ljubezni in bratstva. Dal Bog, da bi ta duh vladal v naših organizacijah tudi v bodočnosti, ker edino v tem je k l j u č do zmage delavskega razreda.

S čudnim veseljem smo se ločili od Starega trga. Bilo nam je težko pri srcu, kajti ločili smo se od kraja, s katerim nas veže pestra zgodovina. Koliko neutrudljivega in požrtvovalnega dela je bilo v teh dveh sobah, koliko težkih vprašanj, pred katera smo bili večkrat nepričakovano postavljeni, se je tu rešilo, koliko grmenja in treskanja je povzročil »Stari trg«, kjer je bila idejno nepremagljiva trdnjava tako imenovanih »krščanskih komunistov«. Toda pokretaši so vzdržali vse napade in grožnje v zavesti, da imajo prav. In sedanjost govori, da so imeli prav, kajti naše organizacije so se v težkem boju izkristalizirale. Utrjevale so se na znotraj in širile na zunaj. Delavstvo čimdalje bolj spoznava, da v naših organizacijah ni koristolovstva in medsebojnega prerivanja za kakimi »mesti«, ampak da je v naših organizacijah le delo, požrtvovalnost, nezlomljivo hotenje za končnim ciljem: duševno in materielno, gospodarsko osvoboditvijo vsega delavstva od največjega sovražnika človeštva — kapitalizma. To je tudi poroštvo za razvoj in bodočnost naših organizacij. Zato je naša vera močna in korajža velika. Smo še vedno tisti večni nezadovoljneži z drugimi pa tudi sami s seboj.

Tudi v novih prostorih so ob vseh večerih skoro po vseh sobah seje, sestanki, razgovori, treskanje in grmenje ... Ž. S.

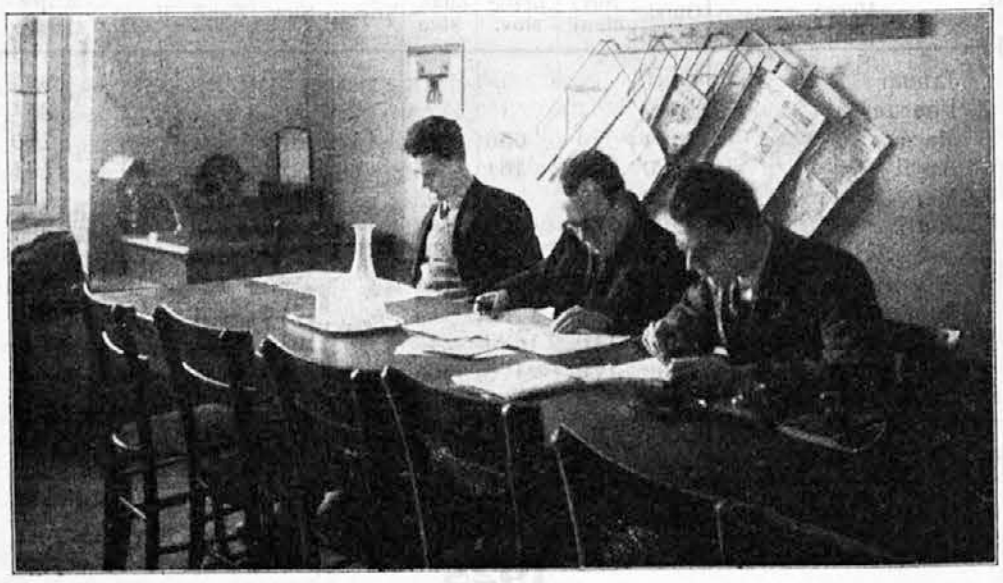

Tajništvo Jugoslov. strokovne zveze v palači Delavske zbornice v Ljubljani.

Proračun Delavske zbornice.

Delegati Delavske zbornice imajo v rokah proračun, katerega predlaga skupščini upravni odbor DZ. — Iz njega je razvidno, da se za prihodnjo računsko leto predvideva dohodkov in sicer:

Predpis prispevkov OUZD 1,850.000 dinarjev.

Predpis prispevkov »Merkur« 160.000 dinarjev.

Predpis prispevkov Bratovsk. skladnic 440.000 dinarjev.

Dohodkov skupaj: 2,400.000 Din.

Izdatki so razvrščeni takole:

1. Račun inventarja 40.000 Din.
2. Račun upravnih stroškov v Ljubljani in ekspoziture v Mariboru 534.285 dinarjev.
3. Račun stroškov za samoupravne organe (skupščine, seje itd.) 142.000 dinarjev.
4. Račun za publikacije in statistiko 30.000 dinarjev.
5. Račun za ljudsko vzgojo in izobrazbo 582.845 dinarjev.
6. Račun za socialno politiko 380.870 dinarjev.
7. Račun za posle v prenešenem delokrogu (centralno tajništvo) 150.000 dinarjev.
8. Odkup stavbe v Ljubljani (drugi obrok) 140.000 dinarjev.

Izdatki skupaj: 2,000.000 dinarjev.

Izredni proračun izdatkov za statistiko:

1. Centrala v Belgradu (ako se ustanovi) 30.000 dinarjev.
2. Za ljudsko štetje pod okriljem Obl. odbora ljublj. 50.000 dinarjev.

Izdatkov izrednih skupaj 80.000 Din.

Vseh izdatkov skupaj: 2,080.000 Din.

Po odbitku izplačila 8 odstotne bonifikacije za pobiranje doklad Suzora se ostanek pripiše stavbnemu skladu Delavske zbornice v Ljubljani.

Kritične opombe k nekaterim poglavjem. Največkrat se kritizirajo osebni izdatki uprave. — Menim, da Delavska zbornica ne more in ne sme plačevati svojih upravnih organov v višini s splošno premalo plačanih drugih uradnikov. **Referent Delavske zbornice ni le uradnik - uslužbenec, ampak gibalo, duša** stremljenja celokupnega delavstva. Ali vsaj tak bi moral biti. Delavska zbornica mora zgledno plačevati svoje organe. Krščanski socijalisti smo in bomo vedno za to, — da se zmožnim, delavnim in zaslužnim upravnim uradnikom zasigura primerna eksistenca. Kjer smo menili, da ni uradnik na svojem mestu, smo to naše mnenje predložili večinskemu klubu in zahtevali spremembe. Nismo pač prodrli v vsem z našimi zahtevami, ker nismo hoteli postaviti na kocko samoupravnega delovanja DZ, — ker nam je samouprava DZ več, — kot eden ali drugi uspeh glede kake osebe.

Za ljudsko vzgojo in izobrazbo je določena dobra četrtina proračuna, kar je vsekakor razveseljivo in prav. Zdi se mi, da je tu izdatek najbolje naložen in da ima Delavska zbornica tu najlepše in najuspešnejše polje svojega udejstvovanja. **Delavcu in nameščencu izobrazbe, izobrazbe in izobrazbe!** Vse drugo bo izobražen in organiziran delavec lažje in hitrejše dosegel. Življenje bo pokazalo pri tem udejstvovanju vedno nova pota glede ljudske izobrazbe in vzgoje. Stvarne nasvete slehernega mora uprava proučiti in kar je dobrega v mejah možnosti upoštevati.

Račun stroškov za socijalno politiko znaša 380.870 Din. Iz tega zneska je določeno za ljudske kuhinje 50.000 Din. Napačno je, če kdo misli, da bi DZ sama vzdrževala delavske kuhinje. Delavske kuhinje morajo vzdrževati neposredno prizadeti. DZ jim da.le moralno in materijelno podporo ob ustanovitvi. Dalje je določeno 100.000 Din za brezposelne podpore in 100.000 Din za podpore delavskim zaupnikom. Znesek za podpore brezposelnih ni velik, vendar je treba povdariti, da podpiranje brezposelnih sploh ne spada pod sedanji delokrog DZ, ampak Borze dela. Podpiranje preganjanih delavskih zaupnikov je pa naloga DZ zlasti potrebna sedaj, ko se ta nova delavska ustanova šele spravlja v življenje in je to združeno tu in tam s precejšnjimi težkočami. V tej zvezi je tudi postavka za posredovanja (potni stroški uslužbencev) v znesku 50.000 dinarjev.

Račun za posle v prenešenem delokrogu (za centralno tajništvo v Belgradu), v znesku 150.000 Din nam je previsok. Nimamo sicer dovolj vpogleda v to institucijo, pa vendar menimo, da bi se dalo z reorganizacijo centralnega tajništva izdatek za dve tretjin' znižati. — Želeli bi, da bi nam naša DZ poslala pregled dela centralnega tajništva, ter ga v glavnih obrisih objavila v vseh naših strokovnih listih, ker naše delavstvo mora vedeti za koristi te ustanove.

Krekova družina.

Poslanstvo Krekove mladine.

Krekova mladina ima poslanstvo **usposobiti mladino za proletarsko borbo, gojiti v nji delavsko zavest in dvigniti njen kulturni nivo.** Kulturno stanje delavske mladine odločuje o bodočnosti in uspehu vsega delavskega pokreta. Zato je Krekova mladina **šola in vzgojevališče.** Kdor si predstavlja Krekovo mladino drugače, ta ne spada v vrsto Krekovcev. **Družabnih klubov imamo dovolj, tam je prostor za veseljake.**

Mi smo **del** pokreta! — Pokret bo pa res pokret, kadar bo naša ideja vedno točno pred nami in ne bo nič preokrenilo naše poti od ideje. Nimamo časa, da bi gledali v desno in levo, kaj šele nazaj. **Ideja je vzvišena nad ljudmi. Posameznik je v organizaciji samo še orodje ideje.** Zato more posameznika zmanjkati iz vrst Krekovcev, **a organizacija ostane** in ta šola vedno nove in nove rodove v duhu ideje, katere nositeljica je.

Poleg ideje, ki je last Krekove mladine, je treba tudi običajnih **organizacijskih sredstev.** To je **tovarištvo,** ki naj šola članstvo v samoodpovedi in v prizanašanju do sotovarišev. **Prava družabnost** izhaja iz tovarištva. Družabnost ni razigranost, ni košatost mladosti, družabnost je urejeno sožitve članstva. Tako raste **organizacijski človek, ki je potreben v vsaki organizaciji kot tisti, ki je zmožen voditi, urejati in združevati.**

Krekovec kot **katolik** ne meri svoje religioznosti samo po vršenju verskih dolžnosti. Ne! Biti hoče tudi človek. — Krekovec ve, da greši z domišljavostjo, s sovraštvom, s sebičnostjo, z napuhom. Z vsemi napakami in prestopki, ki družbo razkrajajo. Krekovčevo življenje ne obsegaj skritih predalov, odprto bodi, dostopno vsakomur.

Tako raste Krekova mladina, to je naš cilj. **Želimo postati vredni imena, ki ga nosimo.** Zavedamo se svojega poslanstva in krepko delamo na to, da mu postanemo kos. Ni solzavo naše vršenje, ni anarhično naše početje. **Naš korak je korak urejene čete, pripravljene na delo in na boj, proti vsakomur.**

Ljubljana. V dneh od 18. do 23. februarja se bodo vršile duhovne vaje za članstvo ljubljanske podružnice in sicer v Alojzijevišču na Poljanski cesti. Duhovne vaje se zaključijo s skupnim obhajilom. — Redni fantovski sestanki so vsak četrtek ob 8, ženski pa ob sredah ob 8 zvečer. — Vsak petek je dramatična šola. Članstvo se opozarja naj jo redno poseča. Vabimo v naš krog tudi druge. Oglasijo se lahko vsak večer od 7 do 9 v Delavski zbornici. — Odbor.

Pridobivajte novih članov za Jugoslovansko strokovno zvezo!

Kako smo gradili „Delavsko zbornico".

(Nekaj bežnih spominov.)

Najprej seveda denar. Za kurnik je bilo, za palačo premalo. Nato Beograd in — politični položaji, vrag jih vzel! No, saj jih tudi je! V letu 1926/27 pozimi so bile hiše ceno na prodaj. Mislili smo na Kregarjevo na Sv. Petra cesti. Na hišo »Jadranske banke« na Aleksandrovi cesti in na hišo »Zadružne banke«. Vse je bilo na prodaj, in bi se bila dala skleniti precej ugodna pogodba.

Leta 1927. je postal »položaj« v Beogradu toliko ugoden, da je prevzel resort ministrstva za soc. politiko dr. A. Gosar. Seveda se je rodil v Ljubljani takoj načrt zidanja nove palače. Za zidanje smo vedno bili vsi, ne za flikanje starih bajt. Toda beograjski položaji, položaji, — vrag jih vzel. — In je sodrug M. Čobal »odključil« sejo in s strahom pripovedoval, kako so zidali palačo OUZD in kakšne preglavice da so imeli vsled — zagrebških položajev — — — In da bo tudi sedaj ojoj, prejoj!

Vendar se je sklenilo zidati na Miklošičevi cesti pri OUZD. Šli smo in sklenili pogodbo s Hedžet & Koritnikom 175 Din m². Pogodba je bila za Delavsko zbornico odprta, ker še ni bilo jasno, ali bo Delavska zbornica zidala sama ali z ljubljansko občino. Dr. A. Gosar je dovolil iz stavbnega fonda Delavski zbornici 1,500.000 Din za zidanje palače zbornice, iz fonda za brezposelne pa je zbornici dovolil posojilo 1,800.000 Din. Eto, smo imeli po ugodnem »položaju« v Beogradu (po zaslugi dr. A. Gosarja) 3,300.000 Din.

Ta »položaj« pa je o Veliki noči 1927 padel. Nam pa korajža seveda. Ali gosp. Filip Uratnik je z g. dr. Mencingarjem vrtal naprej.

»Kdaj začnete zidati?«, me je vprašal nekoč g. dr. Pegan, ko sem ves žalosten opazoval tiste Hedžet-Koritnikove planke. »Takoj, ko bo ministrstvo dovolilo vse potrebno.« »O joj, hitite fantje, brž spravite pod streho, sicer Vam bo »položaj« lahko podrl vse.« Tako je rekel dr. Pegan. Seve, nas je vse tiščalo isto. — No, končno so 1. avgusta 1927 zasadili lopato. Živio lopata!

»Uprava« zbornice je proračunala palačo na 4,000.000 Din pa nekaj čez. Z blagajnikom sva si mežikala... V nekaj mesecih smo bili na 6,600.000 Din. Z blagajnikom sva si spet mežikala. »Rund« 8,000.000 sva menila. Niso verjeli. Nato smo imeli seje z gospodi inženerji, arhitekti in z gospodi od magistrata. No, in smo končno le prijadrali na »rund« 8,000.000 Din.

Pa smo tudi umetnikom dali zaslužiti, prosim! Tistih sedem Dolinarjevih figur — industrij na strehi, ali jih ne vidite?! — Kaj vse so že pogruntali o njih: Da predstavljajo sedem delavskih dni, da so bojda marksistični upravni svetniki Delavske zbornice. (Komunista bo moskovska internacionala sedaj pozvala doli, natakarju Vošperniku pa je Dolinar pozabil prtič vreči čez ramo), no, in žurnalist Joža Petrič je menil, da so se ostanki Kristanove socialistične stranke umaknili na streho, bitte sehr!

Bilo, kakor bilo. Palača Delavske zbornice v Ljubljani je tu in v Celju stoji. V Mariboru se bo letos začela zidati skupno s palačo OUZD.

Živela lopata, kladivo in kramp! Ž.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarski vestnik

Št. Ilj v Slov. goricah. Ustanovni občni zbor se je vršil 2. februarja ob povoljnem obisku kljub hudi zimi, za katero so viničarji z obleko prav slabo preskrbljeni. Tajnik centrale SZV tov. P. Rozman je podal svoje poročilo o pomenu in uspehih strokovne organizacije, katero so člani z zadovoljstvom vzeli na znanje. V odbor so bili izvoljeni tovariši: Gornik Jožef, Pahernik Karel, Ferk Anton, Ferk Karel, Egger Avgust. Namestniki pa: Šauperl Franc, Ferk Janez, Kaube Alojz. Nadzorstvo: Ferk Janez, Potisk Andrej in Kermavc Anton. Zanimanje za organizacijo nam daje zagotovilo, da bo naša strokovna organizacija uspešno delovala čisto do severne meje države. Kajti ta skupina je najsevernejši odtenek Strokov. zveze viničarjev in obenem tudi najsevernejša postojanka Jug. strok. zveze.

Jarenina. Popoldne ob 2 se je vršil v Vukovskem vrhu ustanov. občni zbor. Centralo je zastopal tov. P. Rozman. Odbor pod predsestvom tov. Roj Karola je na svojem mestu. Žalostne razmere za viničarje v Jarenini se očitujejo v dnevni plači, ki je, reci in piši **dva ali tri dinarje**, in to pri svoji hrani. Akordirana dela v akordu so boljše plačana, tako da viničar poleti od zore do mraka komaj cel dinar zasluži. Pa so viničarji sklenili se organizirati, in bodo gotovo z organizacijo in pomočjo vseh viničarjev priborili si vsaj malo večjo in pošteno plačo. **Pa jim pravijo gospodje, da je to »komunizem«, naj torej nikar ne začenjajo.** Čuden pojem o delavcu, kateri za svoje trdo delo zahteva pošteno, primerno plačilo! V tej hudi zimi je viničar moral v gozdu drva pripravljati. Viničarji, jarenińčani, pojdimo naprej po poti organizacije, ne meneč se, kaj gospodje pravijo. Mi se organiziramo zase in nikogar drugega!

Sv. Jakob v Slov. goricah. Pri nas v občini je tri četrtine samih viničarjev in se nam nič boljše ne godi kakor vsem ostalim. Ker pa imamo tudi mi v svojih vrstah talente, ki znajo organizacijo voditi, smo že v jeseni stopili v stik z organiziranimi viničarji. Vršil se je dne 3. februarja ustanovni občni zbor naše skupine. Kljub mrazu 26 stopinj so po eno uro daleč prihiteli viničarji iz vsel krajev naše fare in napolnili velik prostor v gostilni g. Matjašiča. Predsednik tov. Žmavc Anton je občni zbor otvoril in vodil. Tajnik centrale tov. P. Rozman je v stvarnih besedah obširno orisal položaj viničarjev danes, pomen organizacije, njene uspehe do danes in njene naloge v bodoče, tako da so navzoči nasprotniki našega pokreta morali nehote priznati, da imamo viničarji prav, da se organiziramo. Izvoljeni so bili tovariši: Žmavc Anton, Donko Jožef, Kraner Janez, Ferazin Jožef, Merkun Jurij, Ferš Anton, Jurgec Ivan, Petrič Franc, Brlic Jurij in Dajčman Jožef. Končno je moral tov. Rozman pojasnjevati viničarski red, **kateremu bi nekateri vinogradniki tukaj, radi odrekali zakonito veljavnost in se je s tem razblinilo v nič vse tisto, s čemer strašijo naše viničarje.** Občni zbor je potekel naravnost sijajno. Zahvaljujemo se g. Matjašiču za prostor, čeprav so si neki gospodje prizadevali in hoteli doseči, da bi se nam v zadnjem trenotku odpovedal. Viničarji si bomo dobro zapomnili to. Zdaj pa vsi na delo, da bo vsak šentjakobski viničar organiziran in da bo v vsako hišo prihajala »Delavska Pravica« kot glasnik vseh krščanskih delavcev, tudi viničarjev. Živeli tovariši!

Sv. Benedikt v Slov. goricah. Iz časopisov smo izvedeli, da so viničarji drugod organizirani. Tudi nam se je hotelo, da vstopimo v vrste zavednih viničarjev. Prepričani smo vsi, da samo od sebe kaj boljšega ne bo prišlo. S pomočjo skupine pri sosedni Sv. Ani v Slov. gor. smo si ustanovili plačilnico pod predsedstvom Merklin Franca. Dobili smo že zvezo s centralo v Ljutomeru in smo že pobrali za januar članarino. Napreduje organizacija z vsakim dnevom, samo želimo, da bi se izvršil čimprej ustanovni občni zbor. Pomagajmo si sami in Bog nam bo pomagal! Zopet bo Strok. zveza viničarjev in JSZ za eno postojanko močnejša.

Čitaj „Delavsko Pravico"!

Železničarski vestnik

Naše razlike. Kakor smo že svoječasno poročali, smo z vneto in vztrajno borbo vendar enkrat dosegli to, kar smo že več let zastonj pričakovali, namreč razlike. Posamezne edinice so dobile nalog, da čimprej sestavijo tozadevne plačilne pole ter se bodo razlike zaenkrat v polovičnem znesku izplačale še tekom tega meseca. Ljubljanska direkcija je dobila za to 6,600.000 Din. Od teh razlik se bodo odbili razni odbitki, in to: davek za uradnike 4%, za zvaničnike 3%, za bolniško blagajno 1% ter invalidski davek iz leta 1924.-25 Kdaj se bo izplačala še druga polovica, nam še ni znano.

To je pa že preveč. V Mariboru je dokaj takih gospodov, ki še vedno mislijo, da jih ščiti bivši Pašić-Pribičevićev režim. Opozarjamo te gospode na direkcijski razpis št. 10/I-29 z dne 17. jan. 1929, ki ne velja samo za nižje uslužbence in delavce, ampak tudi za nje! Saj se glasi: »Od generalnega direktorja do najnižjega uslužbenca.«

Tedenske novice.

Predavanje o plinski vojni priredi prosvetni odsek Del. zbornice v petek, 15. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti. Predaval bo dr. Živko Topalović, tajnik centralnega tajništva Del. zbornic. Vstopnine ni.

Koncert v novi dvorani Delavske zbornice priredi prosvetni odsek Delavske zbornice v čast gostom, ki se udeleže slovesne otvoritve palače Delavske zbornice, v nedeljo, 17. t. m. ob 8 zvečer. Vstopnina brezplačna. Vstopnice dele delavske strokovne in kulturne organizacije in Del. zbornica. Spored koncerta je sledeč: 1. Prelovec: Slava delu! poje »Grafika«; 2. a) Lajovic: Zacvela je roža, b) Grieg: V čolnu, c) Dvorak: Arija iz »Rusalke«. Poje operna pevka gdč. Majdič; 3. a) Adamič: Serenada, b) Adamič: Franica, c) Rosenberg: San. Poje »Grafika«; 4. a) dr. I. Ipavic: Pomladna noč, b) dr. I. Ipavic: V jutro, c) Adamič: Noč je tužna kakor moji sni. Poje operni pevec g. Julij Betetto; 5. a) Jereb: Pelin roža, b) Mirk: Jutro, c) Ravnik: Kam si šla. Poje »Grafika«; 6. Nedbal: Poljska kri, valček, igra orkester »Grafike«; 7. Grieg: Nova zemlja, izvaja moški zbor z bariton-solo in spremljevanjem orkestra »Grafike«.

Centralno tajništvo DZ na spomenico JSZ. Jugoslov. strok. zveza je prejela pretekli teden odgovor na spomenico, ki jo je poslalo vodstvo JSZ centralnemu tajništvu Delavskih zbornic v Belgradu. Odgovor se glasi: »V zvezi z Vašim dopisom št. 172/29 — P/K z dne 30. januarja t. l. nam je čast potrditi prejem dostavljene nam resolucije, s katero popolnoma soglašamo in hočemo k nje sprovedbi tudi pripomoči. — Za centralno tajništvo Delavskih zbornic, sekretar dr. Ž. Topalović.«

Mraz in hripa. Časopisi imajo polno dela. Mraz in hripa — o tem poročajo na dolgo in široko. O mrazu prorokujejo, kdaj bo prenehal (po treh dneh — pa je mraz že sedemkrat tri dni) in hripo preganjajo, ki vedno ponehuje. Nekdo je priporočil suhe klobase in šnops. Vsaj prve so dobre tudi za zdravega človeka — če jih ima.

Delavski sloji pa te dni silno trpe — stradajo, premraženi so, otroci leže, mati dela, oče bolan, zaslužka ni; jok, solze, hiranje, živi mrliči in mrzla trupla; brez kruha, obleke, kurjave in še brez poštenega stanovanja. Res, važne novice, samo — kdo jih vidi in s kakšnim očesom jih gleda.

Nesramnost! — »Naš glas«, glasilo »Zveze državnih nameščencev za Slovenijo« se je z brezprimerno nesramnostjo obregnil ob skromno podporo, ki jo ima dobivati naš ljubljeni tovariš Jože Gostinčar od države kot priznanje za njegovo trudapolno delo. Kaj takega more zapisati samo človek, ki ne ve, kaj je dostojno in ki ne pozna nikake pietete. Najmanj pa pozna ta človek delo Gostinčarja za celokupno delovno ljudstvo v Avstriji in Jugoslaviji. Mož, katerega delavnost je lahko zgled vsem slovenskim javnim delavcem, mora na stara leta skoro stradati. In sedaj pride tak list, ki naj bi bil celo glasilo neke stanovske organizacije, pa ga insultira na način, ki vsaj do danes v kulturni Sloveniji ni bil običajen. Mislimo pa, da je tov. Gostinčar visoko nad takimi napadi in ga tako nizko pisanje najmanj ne more doseči.

Kdo je »gospodarski krog«? Marsikdo si pač docela napačno predstavlja takozvane »gospodarske kroge«. Misli si, da so to res ti veliki industrijci in banke itd. Ne! »Gospodarski krog« je generalni tajnik kake d. d. ali kakega kartela, kake organizacije teh mogočnjakov. Dejansko ti ljudje tudi vodijo vse »akcije« teh krogov. Ako se bolj točno zanimamo za te ljudi, vidimo, da so ali juristi, ali inženjerji. Po veliki večini so kmetski in delavski fantje — seveda bili. Danes so v službi kapitala za boljše ali slabše plače. Marsikateri dela proti svojemu prepričanju, a kaj, danes vlada denar, stroj, bodi še ti človek — mašina. — So pa tudi med njimi ljudje, ki se za boljša mesta med seboj koljejo. Kapitalist pa gleda, da dobi najbolj brihtnega jurista za tajnika in najboljšega inženjerja v tovarno. Za denar mu vse tlačani in gara. Sam ne dela nič.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškim: 4 hlapcem, 3 žagarjem za na venecijanko, 1 tapetniku, 2 krojačema za sportne čepice, 8 vajencem. — Ženskam: 2 hotelskim sobaricam, 1 orožniški kuharici, 1 kuharici, 1 postrežnici, 1 delavki, 1 kmečki dekli.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: moškim: 18 hlapcem, 11 rudarjem, 2 kleparjema, 1 ključavničarju, 1 žagarju, 2 sodarjema, 2 mizarjema, 1 peku, 1 črevarju, 1 klobasičarju, 2 pikolima, 1 hotel. kuharju, 9 tesarjem, 1 fotografu, 2 strojnikoma, 1 kurjaču, 1 vinskemu potniku, 6 delavcem, 22 vajencem. — Ženskam: 18 deklam, 9 natakaricam, 6 hotel. kuharicam, 4 hotel. sobaricam, 22 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 1 pisarniški moči, 1 vajenki.

Pri borzi dela v Mariboru je delo na razpolago: moškim: 7 hlapcem, 20 viničarjem, 4 majarjem, 2 elektrikarjema, 2 strojnikoma, 1 slugi, 2 žagarjema, 1 brivcu, 1 pom. delavcu. — Vajencem: ključavničarske, čevljarske, krojaške, pekovske in trgovske stroke. — Ženskam: 5 kmečkim deklam, 8 kuharicam, 12 služkinjam, 3 sobaricam, 1 vzgojiteljici, 1 kuharici k orožnikom, 1 kuharici v grajščino, 1 kuharici v uradniško menzo, 1 kuharici pefektni, 2 izurjenim delavkam za izdelovanje makaronov, 1 šteparici gornjih delov čevljev, 1 hot. sobarici, 1 gospodinji boljši, 2 postrežnicama, 2 šiviljskima vajenkama, 1 hot. kuharici.

Članstvo JSZ in Delavska pravica.

S 1. marcem se bo plačevala članarina JSZ skupaj z »Delavsko pravico«.

Že sklep predzadnjega občnega zbora je bil, da se »Pravica« upelje kot obvezno glasilo vseh pri Jugoslovanski strokovni zvezi organiziranih delavcev in nameščencev. Sedaj smo prišli do tega, da končno in **dosledno** izvedemo.

Vemo, da to ne bo všeč tistim, ki sicer ne nasprotujejo temu, da se kaj sklene, a se jim izvršitev upira. Vemo, da bodo marsikje hoteli od nas polno izjem, a nič za to! Med zvezo in članstvom mora obstojati ozka vez, naj jo tvori list. Dalje je nujno potrebno, da ima naše članstvo glasilo, ki ga dviga, uči, izobrazuje, vzgaja, kajti nihče ni bolj omejen kot tisti, ki misli, da ve že dovolj. Strokovničar pa še celo mora biti o vsem na jasnem, mora imeti širše obzorje kot drugi, kajti strokovna borba se ne vrši samo ob času mezdnih pogajanj.

Važno je, da ima list vsak, prav vsak. Že dejstvo, da dobi član Pravico redno vsak teden, ustvarja ožjo skupnost, napravlja posameznika aktivnejšega, povzroča večjo točnost, odgovornost in strumnost

Vemo, da bo to za organizacijo velike važnosti. Večkrat se nam je zdelo, da bi bila v organizaciji potrebna večja skupnost in to naj do tega vede. Kljub temu, da bodo izdatki za organizacijo večji, ne bodo člani opešali. **Zastonj ali poceni organizacija ni nič vredna!** Čimveč pa posameznik za organizacijo žrtvuje, tembolj je nanjo **navezan**, tembolj **z njo čuti**, tembolj **v nji dela!**

Tako bo s 1. marcem naša »Delavska pravica« stopila tudi pred one člane, ki so jo do sedaj pogrešali. **Da bi jo sprejeli vsi z dobro voljo! Brez žrtev ni organizacije!** Mislimo pa tudi, da ne bodo posamezniki ostali samo pri **svoji** Pravici, ampak pričakujemo, da bo vsak za Pravico dobil še po enega naročnika. Tako bo prav!

—o—

Novi dogodki.

En milijon — izginil.

O likvidaciji narodne skupščine smo že poročali. Narodna skupščina je imela tudi svoje uradništvo in lastno blagajno. Ugotovili pa so, da je iz skupščinske blagajne izginilo nad en milijon dinarjev. Blagajniku so sicer zaplenili vse premoženje, vendar — kje je milijon? Mnogo gnilega je bilo in ni čuda, če so ljudje novico o razpustu parlamenta sprejeli precej netragično. Če bi danes kak delavec eno desetino tega poneveril, vse »cajtenge« bi pisale o tem in klicale ogenj in celo žveplo nad »nepošteno korumpirano delavsko bando«. Tudi ta zgled nas uči.

Trgovinska pogodba s Francijo.

Pretekle dni je sklenila naša država s Francijo trgovinsko pogodbo, ki določa za naše blago najnižjo carino. Te ugodnosti pa ni deležen promet s Francijo samo, ampak tudi promet s francoskimi kolonijami. Seveda je tudi naša država šla Franciji pri pogodbi na roko. Vprašanje je le, kdo bo več prodal: ali mi Francozom ali Francozi nam.

Reforme pri nas.

Novi ministri napovedujejo vsi reforme. Reforma je potrebna, to drži; a važno je, da bo uprava dobra, cenejša, ekspeditivna in — poštena. Sicer je podoben program napovedala vsaka vlada, vendar smo dosedaj doživeli bridka razočaranja. Upamo, da bo sedaj boljše, ko se ne bo treba bati volivnih krogljic. Takale je bila že dvajsetkrat se ponavljajoča pesem: število ministrov bomo reducirali, proračun postavili na realno podlago, zadevo z dolgovi uredili, upravo zboljšali in očistili strankinih eksponentov, promet uredili, uradniško vprašanje rešili, zaupanje ljudstva v državo dvignili, naš ugled na zunaj utrdili ter zemljo pravično razdelili, itd., itd. in nazadnje so delali tako, da bi skoraj vse — polomili in izgubili. Delavstvo pa je čakalo, trpelo, krvavelo in upalo. Pa še danes upa. Prepričani smo, da topot ne bo prevarano v svojih upih.

Pomiloščenja.

6. februarja, torej po enem mesecu novega stanja, je kralj podpisal obširno amnestijo. Odpuščene so kazni tistim, ki so se pregrešili proti splošnim predpisom kazenskega zakona in določbam, ki govore o žaljenju kralja. Tudi vsi pregreški po tiskovnem zakonu so odpuščeni. Velja pa pomiloščenje le za tiste, ki so izvršili ta dejanja pred 6. januarjem t. l.

Odklanjamo!

Nekaj dni po enotnem, močnem in neustrašenem nastopu krščansko-socialističnega delavstva z resolucijo za neokrnjenost naše socialne zakonodaje in za njeno popolno praktično oživotvorjenje je v »Slovencu« priobčil dr. A. G. članek, v katerem »načelno« ne nasprotuje zahtevi gospodarskih krogov, da se naša socialna zakonodaja izpremeni. Res sicer pristavlja vidike, po katerih naj se izpremenba izvrši in zametava egoistično stališče posameznih oseb iz gospodarskih krogov.

In vendar?! **Ali je sedaj čas primeren, da se socialna zakonodaja izpreminja?!** Ali ima delavstvo količkaj upanja na **dobro, pravično** izpremembo socialne zakonodaje? Ali je **taktično dobro danes v teh razmerah** načenjati to vprašanje pa magari s teoretične plati? **Komu** v dobro?

Naval »gospodarskih« krogov na Belgrad, krik »gospodarskih« inštitucij in kapitalističnega časopisja je glasen opo-

min: **delavstvo čuvaj to, kar imaš!** Za osnovne zakone v delavsko zaščito gre in vse razmere kažejo, da se ima delavstvo bati, **da česa ne izgubi,** in da more imeti silno malo upanja ali bolje **nič** upanja, **da kaj pridobi.** Ne bomo izpustili vrabca, pa lovili goloba in nazadnje imeli — nič.

Delavstvo je zato **odklonilo** in **odklanja** radi razmer, **kakršne so, za danes** vsako besedo o izpremembi naše socialne zakonodaje, pa naj bo zgolj teoretična, ozir. načelna, ker vsaka taka beseda je v oporo kapitalistom, v orožje tistim, ki hočejo socialno zakonodajo za delavstvo p o s l a b š a t i.

V danem **pripravnem** trenutku bo pa delavstvo **samo** izpregovorilo **jasno svojo besedo** — za danes pa odklanja vsako!

Tako pravi spomenica Jug. strok. zveze.

Po svetu.

Cerkvena država obnovljena.

Brez dvoma je po svetovni vojni največji zgodovinski dogodek **sprava med Vatikanom in kraljevino Italijo.** Do leta 1870. je rimski papež imel svojo svetno državo. Tega leta pa so vse Italijani, ki so do tedaj pripadali raznim državicam, združili v eno kraljevino Italijo. Bili so močni protesti proti ukinjenju cerkvene države od vseh strani. Noben papež v teku 59 let ni prekoračil praga Vatikana po izvolitvi, ker bi s tem priznal, da se odpoveduje lastni državi ali vsaj, da se je z novim stanjem sprijaznil. Med Vatikanom in kraljevino Italijo je vladalo neke vrste vojno stanje od l. 1870. dalje. Dočim so druge države priznale sveto stolico tudi kot svetno oblast in imeli tam svoje poslanike, ni storila tega niti Italija proti Vatikanu niti Vatikan proti Italiji.

Mussolini je uvidel težke posledice tega stanja v domači, zlasti pa v zunanji politiki. Zato se je trudil — gotovo ne iz čiste verske gorečnosti, ampak predvsem radi politike — da doseže sporazum s papežem. V ponedeljek dne 11. februarja je bil sporazum podpisan, ki določa del Rima kot **novo papeževo državo.** Pred 59 leti je bila ta država seveda precej večja.

Sporazum med Vatikanom in Italijo bodo po vsej Italiji praznovali nad vse svečano. Laški kralj bo posetil papeža in papež bo vrnil obisk kralju, ki se od leta 1870. nista nikdar obiskala.

Sprava med Vatikanom in Italijo pa kaže resnično delovanje svete stolice za mir. Le žal, da tega stremljenja in dela ne vidimo pri drugih državah. Mir bo osrečil narode in stanove in posameznike, vojna pa prinaša gorje vsem, zlasti pa delovnemu ljudstvu.

Kriza v Nemčiji.

V nemški vladi poka. Centrum se punta proti socialnim demokratom, nacionalisti pa so korajžni. Kranjci pravijo — »v španoviji pes crka«. Bistvenih izpremenb najbrž ne bo. Ali bo ravno delavstvo najbolj zadovoljno z novo situacijo, bomo pa šele videli.

V Španiji vre.

Španski diktator Primo de Rivera je najbrž preveč nategnil vajeti. Upori si kar podajajo roke. Zadnji čas se je vojaštvo znova uprlo. Pa je upor — zadušen in mir vzpostavljen. Francosko časopisje piše, da se bliža diktatura generala Primo de Rivere gotovemu koncu.

Kongres nemških socialnih demokratov. 10., 11. in 12. marca se bo vršil v Magdeburgu kongres nemške socialdemokratske stranke. Na začasnem dnevnem redu je poročilo uprave, parlamentarnega zastopstva in kontrolne komisije. Dalje mednarodni odnošaji, žene v politiki in gospodarstvu in delavski šport.

Tudi češkoslovaške bratovske skladnice so v krizi.

Vlada je sprejela v program tudi sanacijo teh bratovskih skladnic. Dr. Matoušek, narodni demokrat je pisal v organu svoje stranke, da je bilo v l. 1924. izplačano na dajatvah 136,536.000 Kč. Eno leto pozneje pa da je imela Osrednja bratovska skladnica 135.000 zavarovancev, mesečna izplačila pa so znašala 12,500.000 Kč. Država hoče prispevati k sanaciji 57,000.000 Kč. Imajo se znižati dajatve.

Kako velik je Belgrad. Po najnovejših podatkih je imel Belgrad koncem decembra 1928 339.208 prebivalcev. L. 1886 jih je imel 24.000, l. 1890 54.000, l. 1900 65.000, l. 1921 111.739 in l. 1926 243.632. V Belgradu je bilo hiš l. 1926 11.839, v l. 1928 pa je to število poraslo na 15.722.

Prometna zveza.

Občni zbor centrale. Nadaljevanje v Mariboru 20. januarja začetega občnega zbora centrale se bo vršilo **v Ljubljani 24. februarja ob 10 dopoldne** v prostorih Jug. strok. zveze, palača Delavske zbornice, Miklošičeva cesta. D n e v n i r e d: 1. Volitev odbora, 2. slučajnosti. — Od strani delegatov želimo zanesljive in točne udeležbe. — Odbor.

Dasi so bili božični prazniki in je mesar Marčan pričakoval velikega prometa, vendar se je začudil, ko je vstopila mlada sloka gospodična ter zahtevala kar celih 12 kilogramov mesa. Vendar se ni nič pomišljal, vzel celo goveje stegno raz klin ter odsekal kos, ki je tehtal 12 kilogramov. »Ali boste sami vzeli s seboj, ali naj vam ga na dom pošljem?« je vprašal mesar. Gospodična pa je nekoliko zardela ter rekla: »Saj ga ne mislim kupiti, kaj pa mislite. Veste, zdravnik mi je rekel, da sem že dvanajst kilogramov dol vzela in sedaj sem hotela videti, kakšen kos je to.«

V nekem kraju je bilo treba postaviti zid okoli pokopališča, zato so v ta namen napravili zbirko. Ko so prišli k nekemu skopuhu, jih je nagnal: »Nepotrebni izdatki. Mrtvi ne morejo ven, živi pa ne marajo noter, čemu torej ograja.«

Čevljarski vajenci so bili vedno na glasu kot najbolj dovtipni in zelo predrzni. Ko je neka zelo suha dama prišla v čevljarsko delavnico radi čevljev in ker ni bilo razen vajenca nikogar v delavnici (bil je ponedeljek), jo je paglavec nenavadno dolgo in od vseh strani ogledoval. »Kaj me tako ogleduješ?« pravi dama. »Zato, ker me tako zelo spominjate na petek.« »Na petek? Kako to misliš?« — »I no, ko pa nimate kar nič mesa na sebi se odreže navihanec.

Otroško vprašanje. »Oče, kaj pa je to, umetnik?« — »Na primer, če kdo zna dobro slikati.« — »Ja, ako zna, potem vendar ni nobena umetnost.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1350.50 Din, za 100 avstrij. šilingov 799.02 Din, za 1 dolar 56.76 Din, za 100 franc. frankov 221.52 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.20 Din, za 100 lir 297.13 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895 Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše 23

René Bazin — Poslovenil Niko Kuret

Eno minuto sta gledala drug v drugega: ona v neprostovoljnem zanosu mladosti, on potrt. Mislil je na njene besede brez lastne volje in kakor primoran od njih zvoka. Odkar pa je umolknila, se je skrivaj spet pogrezal v svojo bolest. Čemu se ne bi razvedril? Zakaj bi ostal tog v tem mehkem naslonjaču, oči uprtih v Henrietto in negibnega obraza, ki so v njem samo veke utripale? Dekle ni razumevalo, kako da strica tako zelo žalosti nepričakovani neuspeh ob ponovnem popoldanskem poskusu. Pripisovala je trdovratno zameno sovražnim besedam, ki mu jih je bil bržčas natrobil Antoine.

In ko je spet prebodla platno, je vprašala:

»Kaj ni že vkljub vsemu dolgo tega, odkar sem vstopila v uk! Ali se še spominjate, kako ste me popeljali do vrat delavnice gospodične Laure, ki je izdelovala čepice za na kmete v mostnem okraju? Ali se spominjate, da ste bili na večer napol zmrzli, ko ste me čakali spodaj skoraj eno uro? Majhna sem bila, pa sva se že tako ljubila.«

Zaman, zaman je jemala preteklost v misel. Zaman ga je spominjala njegove vedno čuječe uslužnosti. Dobrega moža je hudo pekla vest in sramoval se je sam pred sabo.

»Na tem sem bil, da vse povem,« je razmišljal, »jaz, mož, star vojak! Še več, plačati bi se dal z njeno sramoto pred Lemariéjevo ženo! Več nego štiri in dvajset let čuvam njeno tajnost tu v svojem srcu! Joj, ko da je ne ljubim! Podlež da sem torej?«

Ko jo je gledal, je dobro čutil, da ni, in da jo ljubi. Ostala pa je sramota radi tega, kar je bil storil. Z njo so mu obstopili bednega duha spomini žalostne preteklosti, ki jih je ponavadi zavračal.

»Stric, ko postanem delovodkinja pri gospe Clémenci, dobim večjo plačo. Bogata bova. Povabim vas takrat s svojimi prihranki na potovanje. Do izliva Loire! Dolgi Étienne mi je obljubil, da me v ladji popelje do tja.«

Zasmejala se je, da bi ga oveselila. Bila je vajena videti, kako se stricu že ob eni sami njeni prijazni besedi volja izprevrže. To pot sta Madiotju prišli dve solzi v oči.

»Da pomislim, da bi jo bil skoraj izdal! Da pomislim . . .«

Henrietta je prestala s šivanjem. Sklonila se je in pobožala težko in razbrazdano zdravo stričevo roko, ki je kakor primož držala za naslonjalo ob strani.

»Kaj vam je, stric?«

Sklonil je glavo, ker se je bal, da bi mu utegnila brati v očeh.

Oleander na balkonu je vzdrhtel in potegnil po zidu. Veter ga je zvil, da je pomolil konce svojih vej prav notri v sobo. Glas, ki se je zdel, da prihaja s ceste, je zaklical pridušeno, ker ga je piš raznašal:

»Hej, Madiotjevi!«

Stari je prisluhnil. Kdo naj bi klical ob tej uri?

»Hej, Madiotjevi, hodite gledat!«

Eloi Madiot je vstal. Henrietta je že bila pokonci. Oba sta stopila po sobi. Noč ju je slepila, zato sta z eno roko naprej tipala za ograjo ter stopila na balkon, ki se je nahajal pol čevlja više od poda. Dekle je potisnilo glavo pod grmove veje. Najprej se je sklonilo in zagledalo v oknu spodnjega nadstropja čepico, sivo postavo, roko, ki je molela v somrak, — polovico človeka, ki se je nagibal proti nečemu v dalji.

»To je mati Logeretjeva,« je rekla tiho. »Kaj je neki?«

Hkrati se je glas oglasil v tretje. Zadušeno, hripavo, kakor klic na pomoč.

»Madiotjevi! Kje ste? Tak poglejte vendar tja doli! Požar!«

Bas starega delavca je zamomljal.

»Tu sem! Molčite no!«

V ozki hiši, ki se je dvigala nad mestom, je vse spet umolknilo. Tri bitja, ki so v njej stanovala, so z enako grozo poskušala doznati skozi temno noč za kraj, ki ga je obiskala nesreča.

Onkraj prvega Loirinega rokava je tlel požar. V kaki razdalji, v katerem koncu teh delavskih okrajev in še na katerem otoku? Nihče tega ne bi bil mogel reči. Noč je zagrinjala razpoznavne točke in oko se je motilo. Videl si na levi strani meglene vode samo plinske svetiljke v neznanskem polju, ki sta ga tvorila združena nebo in zemlja. Nekateri teh otokov luči so se zdeli, da se dvigajo precej nad obzorje kakor zvezde. Drugi so se družili v perjanice. Potem si videl črnino, potem spet razvozlane ogrlice, ki so se razpeljavale v dolgih lokih. Vsega skupaj pa je bilo neznansko malo v primeri s temino prostora. Te svetle pike niso niti malo svetile okrog sebe in dnevno lice si poskušal zaman razbrati iz njih. Bile so vse enake. Samo svetle točke. Vsako drugo doznavanje prostora je bilo nemogoče. Samo dvoje rdečih, druga nad drugo ležečih, mnogo manj svetlih vrst je med njimi prekinjalo noč, verjetno, da dvoje vrst oken, ki je skoznje prodiral odsev nevidnih plamenov. Njiju sijaj se je izpreminjal od sekunde do sekunde in žar ognja je prehajal sedaj na levo, sedaj na desno. Steber isker je prodrl prvo vrsto in se dvignil v temo više nego katedrala. Živahen plamen se je zvil in se pognal za njim, obliznil del zidu in usahnil, ker mu je zmanjkalo pogona.

»Hiša je pri vragu,« je dejal Madiot, »glej, ostrešje se že vnema.«

Henrietta se je vsa stresla ob njem in rekla:

»Ubogi ljudje!«

Obmolknila sta znova. Igra se je pospešila. Barva obeh rdečih vrst je zagorela. Plamen je uhajal kakor bliski, tu, tam, povsod, in sledil mu je dim, katerega prvi zavoji so plesali vsi rdečkasti na temnem ozadju. Zaslišali so se tedaj v vetru kriki groze, ki so bili nalik prazničnemu vriskanju: zakaj množice v daljavi imajo eno samo govorico. In nenadoma se je streha udrla. V vsej dolžini se je pokazala žerjavica, odkoder so se dvigali plameni, dim, pepel v vetru so spet polegali. Oblaki nad požarom so dobivali opekaste robove. Žar, pomešan z gorečim prahom, je razsvetljeval četrtino mesta: ulice, trge, dimnike, škriljaste obronke, ki so se črne sence pomikale po njih. Stari Madiot se je opotekel od razburjenja in se naslonil na steno. V zadnjem odsevu požara, ki je padal nanj, mu je bil obraz ves bel.

»Henrietta! Henrietta!«

Položila je dlan na njegovo ranjeno roko.

»Kaj vidite? Kaj je?«

Zakričal je z groznim glasom:

»Henrietta, — pri Lemariéju gori!«

»Prav zares?«

»Spoznal sem svojo delavnico! Vnamejo se še skladišča! Pusti me, da grem!«

»Saj ne morete . . . pri svojih letih . . . samo z eno roko . . . ali ne . . . ne pustim . . .«

Odrinil jo je in stopil pred njo po kuhinji, tipaje poiskal klobuk zaloputnil vrata ter klical:

»Moram tja! Moram tja! Saj gori pri nas!«

(Dalje prih.)

Za »Jugoslovansko tiskarno«: K. Čeč. Izdajatelj: Konzorcij »Del. Pravice« (Jože Rutar). Urednik: Srečko Žumer